

TURINYS

Original Title: The Cat Encyclopedia
Copyright © Dorling Kindersley Limited, 2014, 2024
A Penguin Random House Company

Išleido leidykla „Briedis“
Parodų g. 4, LT-04133 Vilnius, Lietuva
www.briedis.lt, info@briedis.lt

© Vertimas iš anglų kalbos, Loreta Hoffmann, 2025
© Leidykla „Briedis“, 2025

Redaktorė Aušra Tamošiūnienė
Korektorė Aukšė Matiukė
Maketuotoja Jurgita Čeberiškaitė

Šį kūrinių draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

ISBN 978-609-494-204-4

Spausdinta Slovakijoje

www.dk.com

Buvo dedamos visos pastangos, kad šioje knygoje pateikiama informacija būtų tiksli. Nei leidėjai, nei autoriai neprisima jokios teisinės atsakomybės už bet kokį katės sužalojimą arba kitą žalą bei nuostolius, galėjusius atsirasti atliekant šioje knygoje aprašytus veiksmus ar pratimus arba dėl to, jog buvo remiamasi pateiktais patarimais. Jei jūsų katė serga arba turi elgesio problemų, kreipkitės į kvalifikuotą specialistą, pavyzdžiui, veterinarijos gydytoją arba elgsenos ekspertą.

1 KAČIŲ PRISTATYMAS

Katinių šeimos rūšys pasaulyje	8
Kas yra katė?	10
Kaip laukinė katė tapo naminė	14
Kaip išplito naminės katės	18
Sulaukėjusios katės	20

2 KATĖS IR KULTŪRA

Katės religijoje	24
Prietarai ir mitai	26
Tautosaka ir pasakos	28
Katės literatūroje	30
Katės mene	32
Katės pramogų versle	38

3 KAČIŲ BIOLOGIJA

Smegenys ir nervų sistema	42
Katės juslės	44
Skeletas ir kūno forma	48
Oda ir kailis	50
Raumenys ir judėjimo sistema	54
Širdis ir plaučiai	58
Virškinimas ir veisimasis	60
Imuninė sistema	62
Apie veisles	64
Kaip išsirinkti katę	66

4 VEISLIŲ KATALOGAS

Trumpaplaukės	71
Ilgaplaukės	185

5 KAIP RŪPINTIS KATE

Pasiruošimas prieš atvykstant katei	256
Gyvenimas namuose	258
Pasivaikščiavimai lauke	260
Būtina įranga	262
Pirmosios dienos	264
Pirmoji veterinaro patikra	268
Ėdesys ir šėrimas	270
Elgesys su kate	274
Kailio priežiūra ir higiena	276
Menas suprasti kates	280
Katės socializacija	282
Žaidimų svarba	284
Katės dresavimas	288
Elgsenos nesklaidumai	290
Atsakingas veisimas	292
Paveldimi sutrikimai	296
Sveika katė	298
Ligos požymiai	300
Sveikata ir priežiūra	302
Senstanti katė	308

ŽODYNĖLIS	310
RODYKLĖ	312
PADĖKA	319

VIENSPALVIAI VARIANTAI

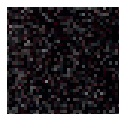
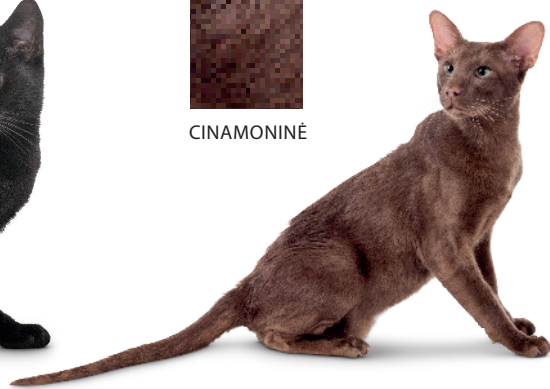
Juoda ir raudona spalvos bei jų atmainos mėlyna ir kreminė vadinamos vakarietišku veislių spalvomis, nes tradiciškai paplitusios Europoje ir Amerikoje išveistose veislėse, tokiose kaip britų trumpaplaukės ir Meino meškėnai. „Vakarietiškiems“ atspalviams dar priskiriamas vienspalvis baltas ir dvispalvis kailis. Kailio spalvos, kurios tradiciškai būdingos į rytus nuo Europos išvestoms veislėms, kaip antai Siamo ir persų kačių, vadinamos „rytiškomis“ spalvomis. Tai yra šokoladinė, cinamoninė spalva ir jų atmainos lelijinė bei smėlinė. Visos šios spalvos paplitusios visame pasaulyje.

JUODA

CINAMONINĖ

MĒLYNA

SMĖLINĖ

ŠVIESIAI
ŠOKOLADINIS
DULSVAS

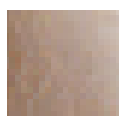

MĒLYNAI
DULSVAS
SIDABRINIS

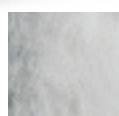

ŠEŠĖLIUOTAS KAILIS

Šešėliuotas kailis susidaro, kai spalva susitelkusi tik kiekvieno plauko viršutiniame ketvirtadalyje. Katei judant tokie šešėliai suteikia raibuliavimo išpūdį. Kai spalvotoji plauko dalis yra raudona arba kreminė, toks kailis vadinamas kamėjiniu (angl. *Cameo*).

KREMINIS
ŠEŠĖLIUOTAS
KAMĖJINIS

SIDABRINIS
ŠEŠĖLIUOTAS

JUODAS
DŪMINIS

MĒLYNAS
DŪMINIS

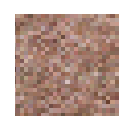

DRYŽAPLAUKIS (TICKED) KAILIS

Dryžuoto kailio plauko stiebas išmargintas pigmentuotomis ir blyškėmis juostomis. Plauko galiukas visada pigmentuotas. Pagal panašumą su graužikų agučių kailiu šis marginys dar vadinamas agučio spalvos (angl. *agouti*). Toks marginys būdingas daugeliui laukinių kačių ir kitų žinduolių, nes padeda maskuotis.

SIDABRIŠKAI
VARINIS

ĮPRASTINIS

DAUGIASPALVĖS

Daugiaspalvių kačių kailis būna dviejų arba daugiau spalvų. Daugiaspalvių (dvispalvių ir trispalvių) gali pasitaikyti daugumos veislių, jos gali būti trumpaplaukės ir ilgaplaukės. Be to, daugiaspalvės gali būti ir vėžlio kiauto margumo (žr. dešinėje) arba rainos katės (žr. apačioje, dešinėje) su baltomis dėmėmis. Jeigu vėžlio kiauto margumo katė turi daug balto kailio, toks raštas vadinamas vėžlio kiauto su baltu arba trispalviu (angl. *calico*).

DAUGIASPALVĖ
BRITŲ
TRUMPAPLAUKĖ

DAUGIASPALVĖ
SKUDURINUKĖ
(RAGDOLL)

VĖŽLIO KIAUTO SPALVOS (TORTIE)

Vėžlio kiauto spalvos kailiai išmarginti juodais (arba šokolado, cinamono atspalvių) ir raudonai rudais lopiniukais, kurie gali būti kone susilieję arba išsimėtę dėmėmis. Jeigu pigmento kailyje mažiau, jis gali atrodyti mėlynas, lelijinis arba smėlinis, maišytas su kremine spalva. Raudono arba kreminio kailio dėmės visada turi tam tikro rainumo, o jei kitų spalvų dėmės taip pat rainos, tokia katė vadinama vėžlio kiauto raina (angl. *tortie-tabby*).

AZIJOS KATĖ

BRITŲ
TRUMPAPLAUKĖ

AKROMELANIZMAS

Reiškinys, kai katės galūnės tamsesnės, o kūnas blyškus, vadinamas akromelanizmu. Siamo ir persų katėms šis akromelanistinis margumas susidaro dėl plaukų pigmentą gaminančio fermento, kuris aukštesnėje temperatūroje suyra. Fermentas veikia tik nuo kūno centro nutolusiose dalyse, tad galūnių kailio spalva būna tamsesnė. Turkų Van kačių kailis iš tiesų yra baltas su dėmėmis, tad akromelanistinių žymių jos turi tik ant galvos bei uodegos.

VIENSPALVĖ
SIAMO KATĖ

TURKŲ VAN KATĖ

BALTADĖMĖS (WHITE SPOTTING)

Baltos spalvos katės kailyje būna dėl dominuojančio geno, slopinančio spalvoto kailio radimąsi. Tada kailis būna daugiaspalvis (žr. viršuje). Dėmės gali būti mažos arba dengti beveik visą kūną.

BALTADĖMIS MEINO
MEŠKĖNAS

NEKILMINGA
TRUMPAPLAUKĖ BALTA
APYKAKLE IR PĖDUTĖMIS

RAINUMO ATMAINOS (TABBY)

Rainas kailis susidaro, kai juodi, rudi, sidabriniai arba raudoni vienspalviai ratilai, juostos arba taškai išsidėsto pakaitomis su šviesesnėmis kailio sritimis. Rainumas būna keturių pagrindinių atmainų: taškuotas, klasikinis (su lopais arba ratilais), tigrinis (dryžuotas) ir dryžaplaukis.

TAŠKUOTAS

TIGRO
RAŠTO

KLASIKINIS

DRYŽAPLAUKIS

Aukštybių užkariautojos

Galingi kačių raumenys valdo smulkų, bet labai lankstų karkasą. Net maži kačiukai geba koordinuoti judesius neįtikėtinai vikriai ir gracingai.

Širdis ir plaučiai

Širdis ir plaučiai reikalingi, kad deguonis, kelijantis kvėpavimo takais ir krauju, pasiektų kiekvieną kūno ląstelę. Deguonis, kurio ore yra apie 21 procentą, kūno ląstelėse reaguoja su maisto medžiagų molekulėmis, pvz., gliukoze, kad išsiskirtų energija. Ši energija naudojama ląstelės biocheminiams procesams vykdyti. Į plaučius ir iš jų tekantis oras praeina pro gerklas, kuriose susidaro katės skleidžiami garsai, įskaitant murkimą.

Kvėpavimo takai ir plaučiai sudaro kvėpavimo sistemą. Per nosį įkvėptas oras sudrėkinamas šnervėse ir patenka į trachėją (kvėpuojamąją gerklę), išsišakojančią į du oro kanalus – bronchus, po vieną į kiekvieną plautį. Plaučiuose bronchai dalijasi į smulkesnius vamzdelius, vadinamus bronchiolėmis, kurie užsibaigia mažyčiuose oro maišeliuose – alveolėse. Dujokaita vyksta alveolių viduje. Deguonis prasiskverbia per plonas milijonų alveolių sienelės į smulkias kraujagysles, vadinamas kapiliarais, kur jį prisijungia raudonieji kraujo kūneliai. Organizmo procesuose kaip atliekà susidaręs anglies dioksidas keliauja priešinga kryptimi: iš kraujo į alveoles, iš kur iškvepiamas į aplinką.

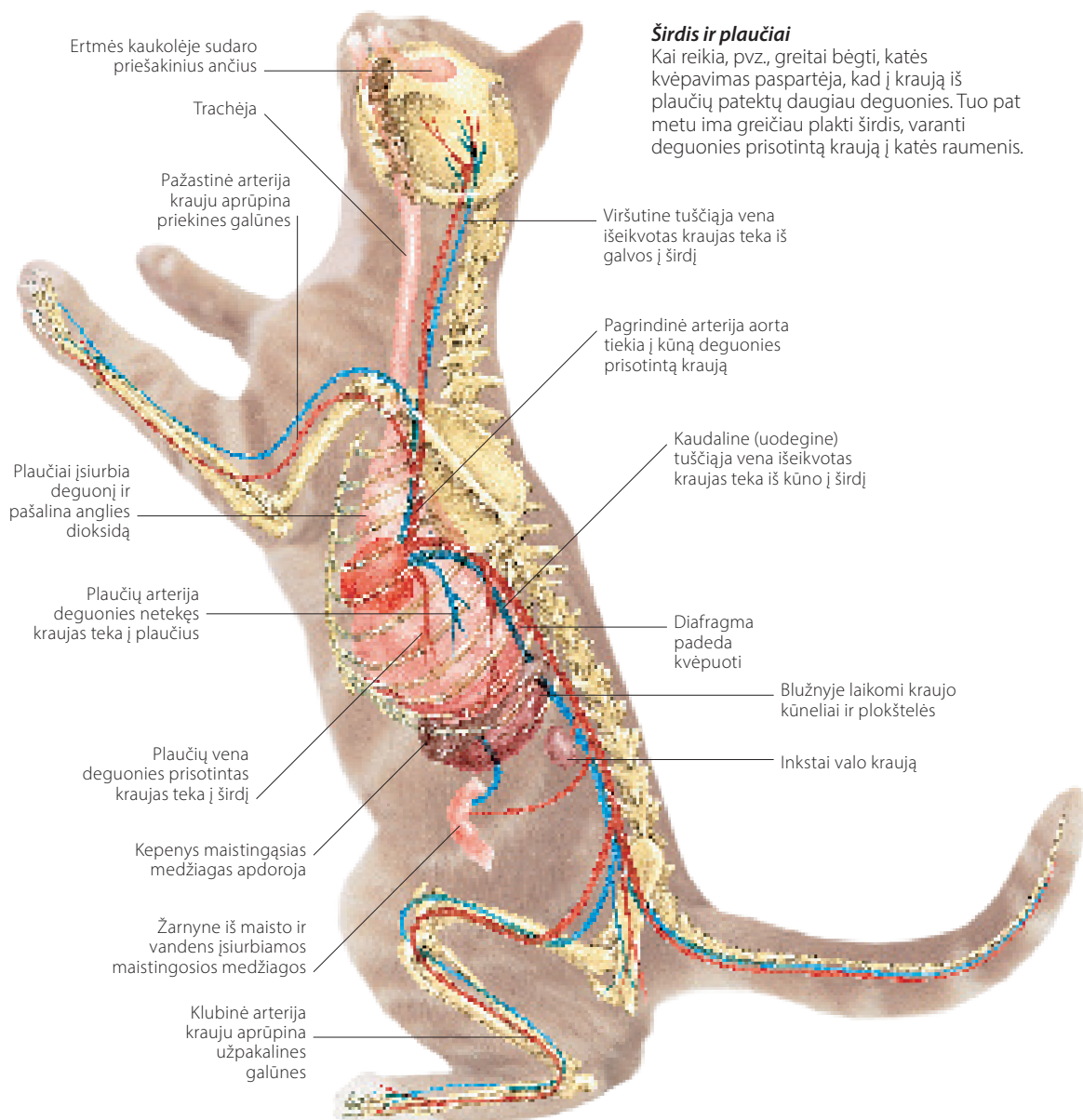
Ilsėdamasi katė įkvepia ir iškvepia maždaug 20–30 kartų per minutę. Atliekant fizinę veiklą raumenims reikia daugiau deguonies, todėl kvėpavimas paspartėja. Kvėpavimui jėgos suteikia tarpšonkauliniai raumenys ir raumeninė plėvė, vadinama diafragma.

ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ SISTEMA

Maždaug graikinio riešuto dydžio katės širdis yra keturių skyrių siurblys, kurį sudaro specialios sandaros nepailstantis širdies raumuo. Priklausomai nuo aktyvumo lygio, širdis plaka 140–220 kartų per minutę, ramybės metu – nuo 140 iki 180 kartų per minutę. Tai

beveik dvigubai daugiau nei žmogaus pulsas, jam esant ramybės būsenos. Širdis varinėja kraują dviem atskirais kraujotakos ratais. Mažuoju (plautiniu) kraujotakos ratu kraujas patenka į plaučius, kad prisotintų deguonies. Iš jų deguonimi papildytas kraujas grįžta į širdį, o ši savo ruožtu jį išstumia į kūną ir visus organus didžiuoju kraujotakos ratu.

Šviesiai raudonam deguonies prisotintam kraujui tekant arterijomis, jų sienelės atsipalaiduoja ir susitraukia su kiekvienu širdies dūžiu. Šių susitraukimų dažnis yra pulsas, kurį galima čiuopti įvairiose katės kūno vietose. Tamsesnis, deguonies netekęs, kraujas grįžta į širdį plonasienėmis kraujagyslėmis venomis, kuriose yra vožtuvėliai, leidžiantys

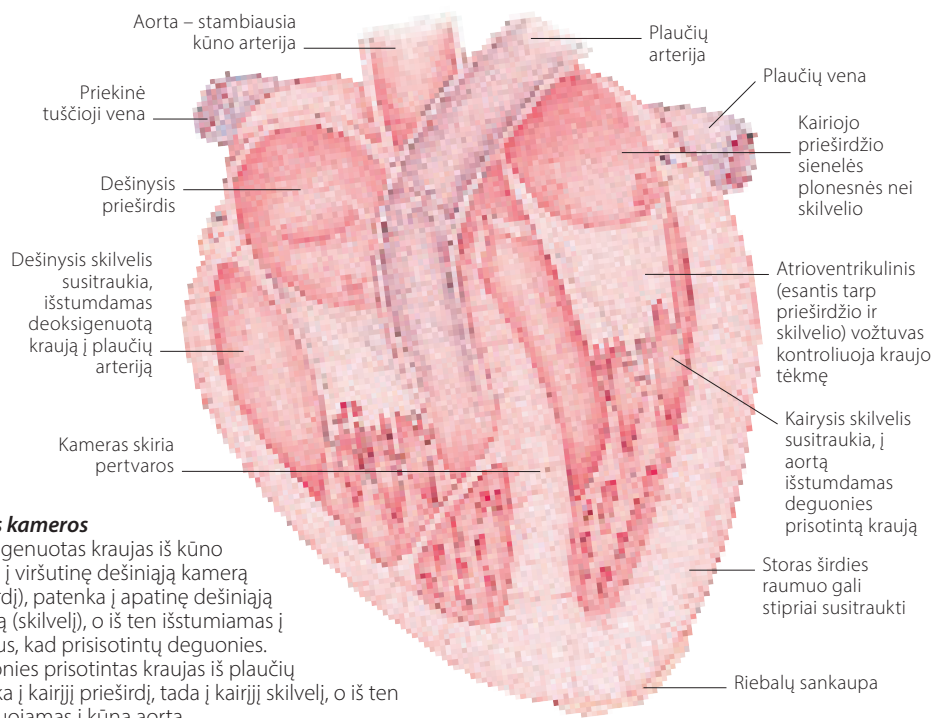
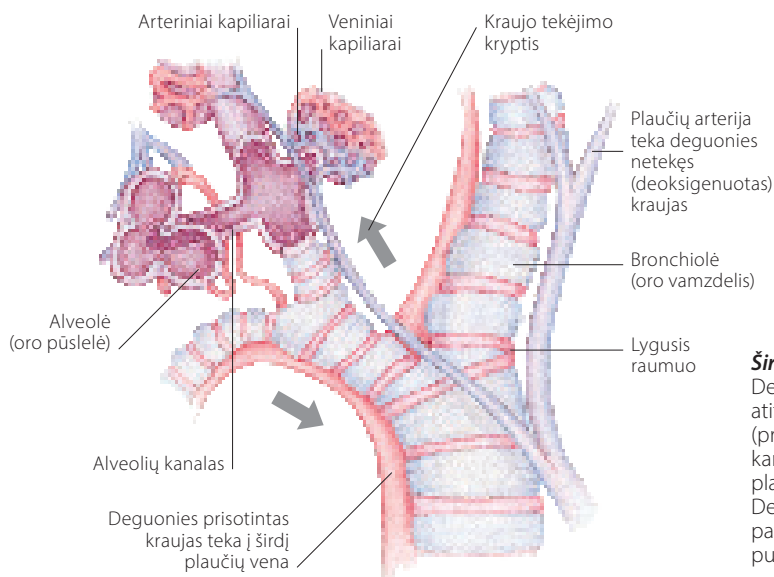

KRAUJO GRUPĖS

Pagrindinėje kačių kraujo rūšių sistemoje skiriamos trys grupės: A, B ir AB. Kačių, turinčių vienos ar kitos grupės kraują, proporcinė dalis skiriasi, priklausomai nuo veislės ir geografinės vietos. Dažniausiai pasitaiko A grupės kraujas. Kelių veislių katės, įskaitant Siamo (žr. 104–109 p.), turi tik A grupės kraują. Daugumos veislių katės B grupės kraują turi retai, bet šios grupės kraujas yra 25–50 proc. Devono reksų (žr. 178–179 p.). AB grupės kraujas retas tarp visų veislių kačių.

Plaučių viduje

Įkvėptas deguonis patenka giliai į plaučius, į mažytes oro pūsleles, vadinamas alveolėmis, kur jis įsiurbiamas į kraują. Anglies dioksidas keliauja priešinga kryptimi. Bendrasis katės alveolių paviršiaus plotas siekia apie 20 m².

Širdies kameros

Deoksigenuotas kraujas iš kūno atiteka į viršutinę dešiniąją kamerą (prieširdį), patenka į apatinę dešiniąją kamerą (skilvelį), o iš ten išstumiamas į plaučius, kad prisotintų deguonies. Deguonies prisotintas kraujas iš plaučių patenka į kairįjį prieširdį, tada į kairįjį skilvelį, o iš ten pumpuojamas į kūną aorta.

kraujui tekėti tik viena kryptimi. Tarp arterijų ir venų išsidėstęs mikroskopinių kraujagyslių – kapiliarų tinklas. Čia deguonis ir kitos molekulės (pvz., gliukozė) iš kraujo patenka į aplinkines ląsteles bei audinius. Gyvybinės veiklos atliekos, kaip antai anglies dioksidas, keliauja priešinga kryptimi.

Galvos smegenys sudaro vos 0,9 procento katės kūno masės, tačiau per jas prateka iki 20 procentų kraujo. Ramybės metu raumenys gauna 40 procentų kraujo, tačiau šis kiekis gali staigiai šoktelėti iki 90 procentų, kai gyvūnas atlieka trumpus energingus fizinius veiksmus.

Vidutinio dydžio 5 kg kūno masės katė turi apie 330 ml kraujo. Pagal tūrį apie 54 procentus kraujo sudaro plazma – vandeningas skystis, kuriame yra maisto medžiagų molekulių: gliukozės, druskų, atliekų, hormonų ir kitų organizme esančių cheminių medžiagų. Abiejose pusėse įgaubti raudonieji kraujo kūneliai (eritrocitai), išnešiojantys iš plaučių paimtą deguonį, sudaro dar 46 procentus kraujo tūrio. Į likusį vieną procentą įeina baltieji kraujo kūneliai, kovojantys su infekcijomis, ir ląstelių nuotrupos, vadinamos kraujo plokštelėmis (trombocitais), padedančios susidaryti krešuliui žaizdos vietoje.

KAČIŲ KALBA

Anksčiau manyta, kad katės murkia dėl turbulentiško kraujo tekėjimo tuščiojoje

venoje – didelėje kraujagyslėje, kuria kraujas teka į širdį. Visgi nauji tyrimai rodo, kad šis garsas susidaro gerklose (kur yra balso stygos), jungiančiose apatinę gerklos dalį su trachėja. Balso stygos, kurias sudaro dvi plėvinės klostės gerklose, vibruoja iškvepiamam orui einant pro jas, ir taip atsiranda garsas – kniaukimas arba spieгимas. Murkiant balso stygas valdantys raumenys virpa, todėl jos vis atsimuša viena į kitą. Katei kvėpuojant, pro gerklas

einantis oras skleidžia 25 kartus per sekundę pasikartojančias garsų serijas, vadinamas murkimu. Kitų rūšių katės, kaip antai rudosios lūšys, pumos ar gepardai, taip pat gali murkti. Panterų genties didžiosios katės (liūtai, tigrai ir kt.) ne murkia, o riaumuoja. Toks garsas susidaro, nes jų gerklos didesnės. Skleisdamos garsą jų balso stygos virpa, o poliežuvinis kaulas pažemina toną ir padidina riaumojimo rezonansą (atgarsį).

MURKIMAS

Žmonės paprastai linkę sieti ritmišką katės murkimą su pasitenkinimu – dažniausiai taip ir yra.

Visgi kartais katė gali murkti ir iš nerimo, kačiuodamasi arba patyrusi traumą. Kačiukai murkti išmoksta sulaukę maždaug savaitės (dar prieš atsiveriant akims), ir biologai laikosi nuomonės, kad taip jaunikliai įspėja mamą, kad ji turėtų išbūti rami, kol jie žinda. Mama, užtikrindama mažylius, gali „atmurkti“ atgal.

Katės taip pat gali murkti greitai bei primygtinai, reikalaujamos iš šeimininkų edesio. Šį garsą sudaro žemo tono įprasto murkimo ir aukštesnio dažnio miaukimo mišinys. Miaukimo elemento analizė parodė, kad savo dažniu jis panašus į kūdikio verkimą, tai

paaiškintų, kodėl paprastai esame nusiteikę pašerti katę, kai ji to reikalauja šitaip murkdama.

Vyresnės katės murkimu taip pat gali išreikšti neagresyvumą, pažeidžiamumą arba raginimą kitai katei pabūti ramiai, kol bus švarinama.

Snowshoe

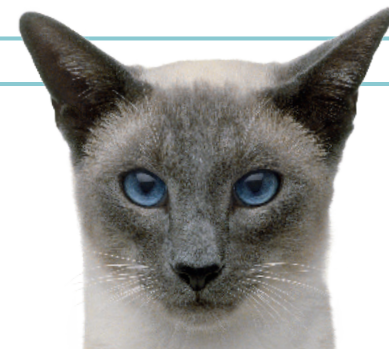
KILMĖ JAV, apie 1960 m.

VEISLIŲ REGISTRAI FIFé, GCCF, TICA

KŪNO MASĖS RIBOS 2,5–5,5 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA Kas savaitę

SPALVOS IR RAŠTAI Siamo katėms būdingas akromelanizmas, baltos letenėlės. Dažniausiai mėlynas arba ruonio marginys

Ši taikliai pavadinta akromelanistinė katė su būdingomis baltomis pėdutėmis mėgsta bendrauti balsu, yra komunikabili ir mėgsta žmonių draugiją.

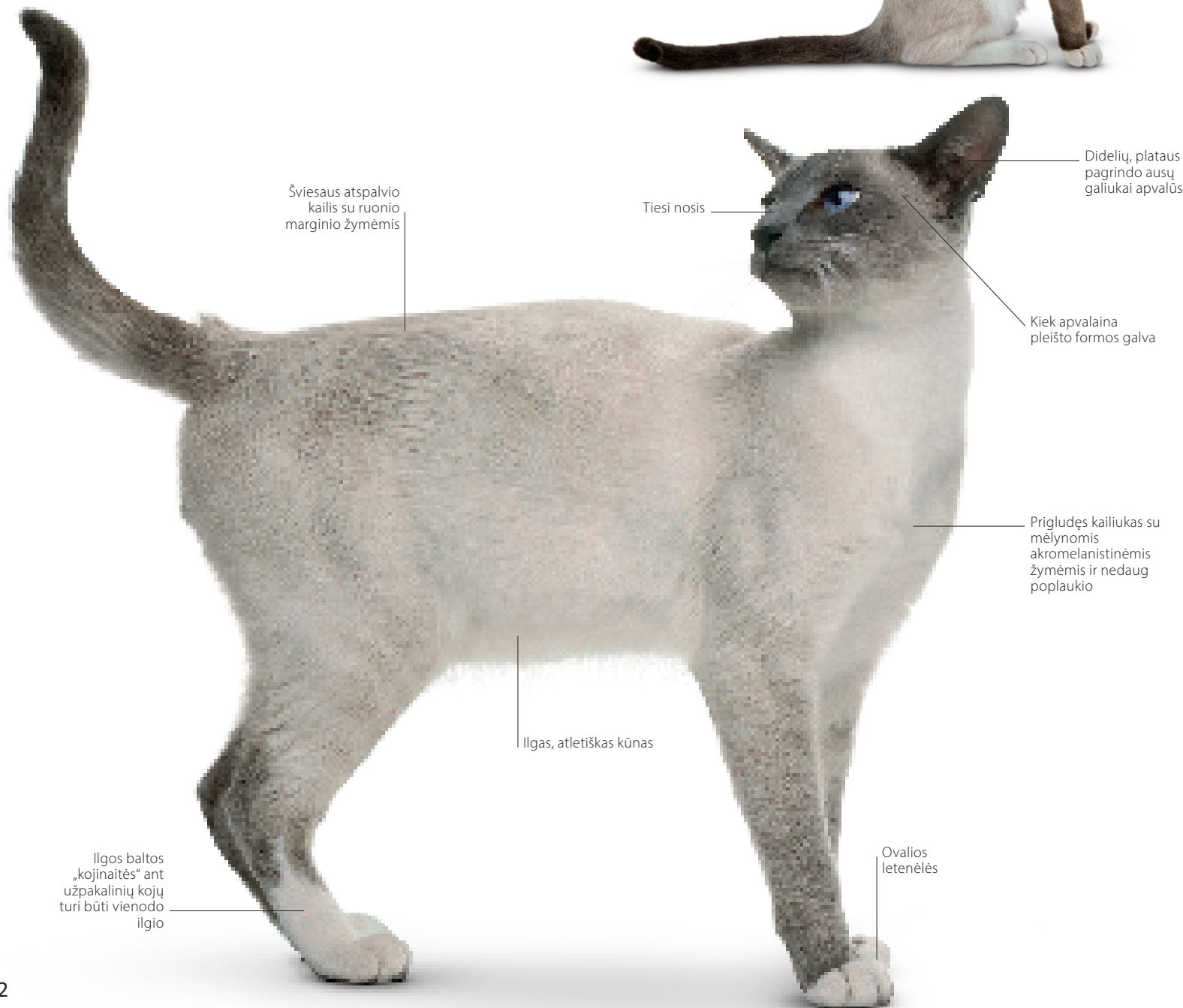
Baltos letenėlės, tapusios išskirtiniu Snowshoe bruožu, iš tiesų buvo veisimo klaida – tokių kačiukų atsivedė normalių akromelanistinių Siamo kačių pora. Jie taip patiko savo Filadelfijoje (JAV) gyvenančiai veisėjai Dorothy Hinds-Daugherty, kad ji užsidegė išveisti šį išskirtinį bruožą turinčią veislę, Siamo kates (žr. 104–109 p.) mišrindama su Amerikos trumpaplaukėmis (žr. 113 p.), kol atsirado

Snowshoe. Šios protingos, jautrios, tvirtą charakterį turinčios katės mėgsta namų atmosferą ir paprastai nepaleidžia savo šeimos iš akių. Dauguma *Snowshoe* gerai sutaria su kitomis katėmis. Dėl nuotaikų kaitai nepasiduodančio temperamento jos puikiai tinka šeiminkams, įsigyjantiems pirmąją katę.

Migdolų formos mėlynos akys

Iškilūs, apvalūs skruostikauliai

Šviesaus atspalvio kailis su ruonio marginio žymėmis

Tiesi nosis

Didelių, plataus pagrindo ausų galiukai apvalūs

Kiek apvalina pleišto formos galva

Prigludęs kailiukas su mėlynomis akromelanistinėmis žymėmis ir nedaug poplaukio

Ilgas, atletiškas kūnas

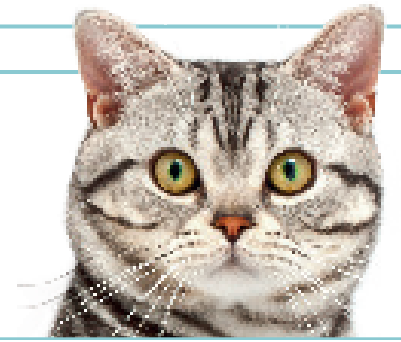
Ilgos baltos „kojinaitės“ ant užpakalinių kojų turi būti vienodo ilgio

Ovalios letenėlės

Amerikos trumpaplaukė

KILMĖ JAV, 1890–1900 m.
VEISLIŲ REGISTRAI CFA, TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 3,5–7 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA 2–3 kartus per savaitę
SPALVOS IR RAŠTAI Daugelis vienspalvių variantų; raštai apima dvispalvį, rainą ir vėžlio kiauto

Atspari, lengvai prižiūrima katė, pasižyminti meilumu ir gebėjimu sutarti su vaikais, šunimis bei kitais gyvūnais.

Manoma, kad pirmosios naminės katės į JAV su ankstyvaisiais keliautojais atvyko XVII a. pradžioje. Per vėlesnius amžius atsparios, meistriškos medžiotojos paplito po visą Amerikos žemyną, nors iš pradžių jos veikiau laikytos pelėms naikini, o ne kaip naminiai gyvūnai. Maždaug XX a. pradžioje ėmė vystytis rafinuotesnė ūkių graužikų

medžiotojų forma, vadinamoji naminė trumpaplaukė. Kruopštus tolesnis veisimas naminukę patobulino ir maždaug apie 1960 m. kilmingų kačių parodose ėmė susilaukti daug dėmesio katės, dabar vadinamos Amerikos trumpaplaukėmis. Sveikos ir tvirtos Amerikos trumpaplaukės yra tobulos šeimos katės, tinkančios faktiškai bet kuriems namams.

Ausų galiukai
kiek užapvalinti

Gerai išsivystęs,
stiprus kūnas

Keturkampiai
nasrai ir stiprūs
žandikauliai

Plati, apvalina
galva

Klasikinis
sidabriškai
rainas kailis

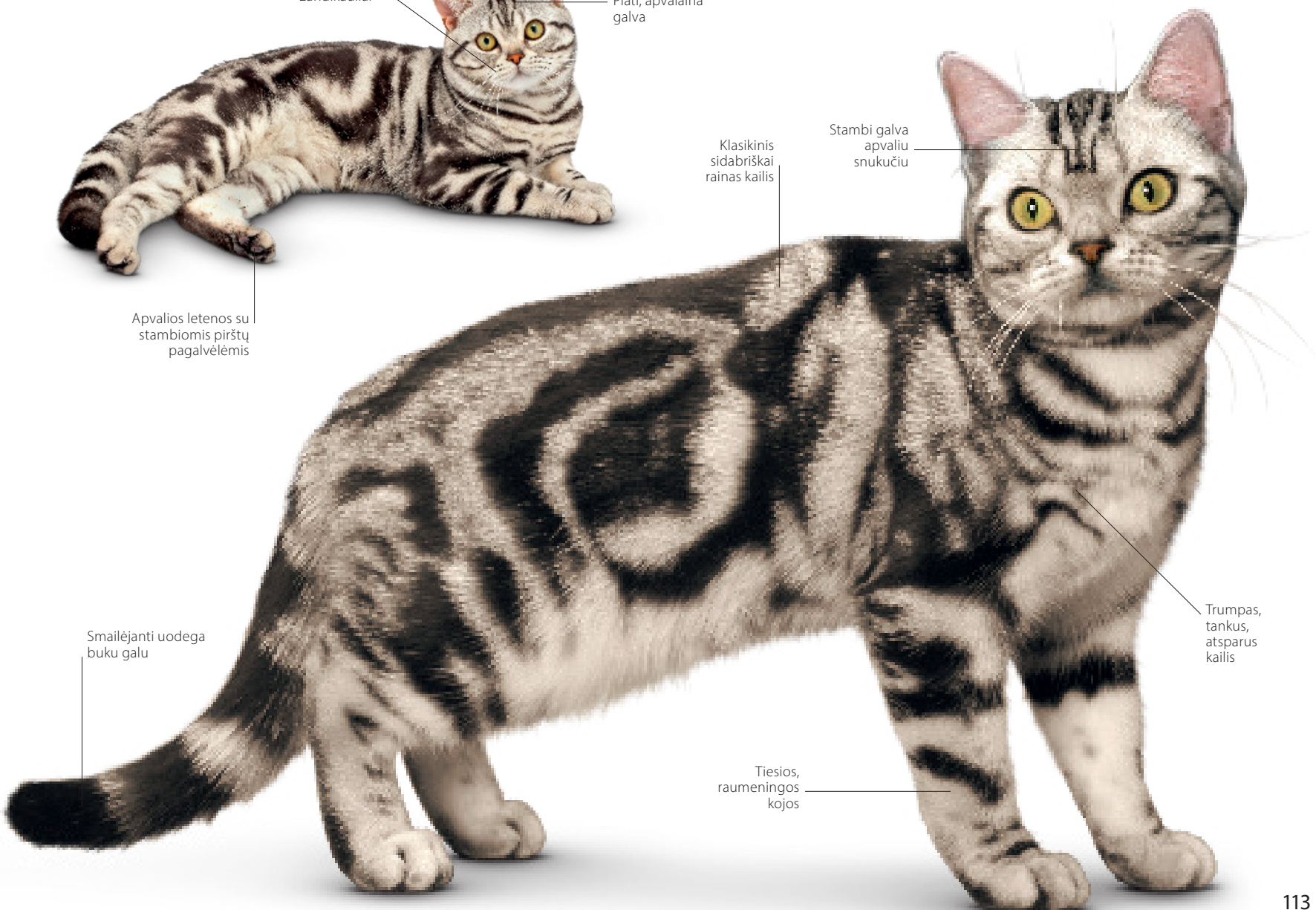
Stambi galva
apvaliu
snukučiu

Apvalios letenos su
stambiomis pirštų
pagalvėlėmis

Smailėjanti uodega
buku galu

Tiesios,
raumeningos
kojos

Trumpas,
tankus,
atsparus
kailis

Serengečio katė

KILMĖ JAV, 1990–2000 m.
VEISLIŲ REGISTRAS TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 3,5–7 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA Kas savaitę
SPALVOS IR RAŠTAI Juoda vienspalvė; taškuotai rainas raštas visų rudų arba sidabrinių atspalvių fone (sidabrinė pagrindo spalva su juodais taškais) ir juoda dėminė

Šios aukštos, elegantiškos katės mėgsta užsiropšti kuo aukščiau, yra švelnaus, bet drąsaus būdo.

Dirbtinė veislė, kuria siekta sukurti katę, panašią į servalą – mažą, ilgakoję laukinę Afrikos lygumų (Serengečio) katę, apie 1990 m. išvesta Kalifornijoje, o dabar žinoma ir Europoje bei Australijoje. Veislė, sukurta kryžminant Bengalijos kates (žr. 142–143 p.) su Rytų katėmis (žr. 91–101 p.), iš kitų išsiskiria ilgu kaklu bei kojomis ir stačia laikysena. Ypač į akis krenta milžiniškos serengečių ausys, kurios yra galvos dydžio. Ši gyvybinga katė mėgsta karstyti ir tyrinėti aukštas vietas. Ji stipriai prisiriša prie šeimininko ir yra puiki bičiulė žmogui, daug laiko praleidžiančiam namie.

Akivaizdžiai užapvalintos ūsų pagalvėlės

Ilgas, liaunas, sportiškas kūnas

Plonas, tankus, sidabrinis, taškuotai rainas kailis

SERENGEČIO KATĖS UŽMEZGA ILGALAIKIUS RYŠIUS SU SAVO AUGINTOJAIŠ IR SEKS JUOS NORS Į PASAULIO KRAŠTĄ.

Ypač stambios ausys plačiu pagrindu ir užapvalintais galais

Galvos ilgis didesnis už plotį

Didelės, apvalios akys

Proporcingas kūnui ilgas kaklas

Aiškos, tankiai išsidėsčiusios dėmės

Labai ilgos kojos

Tamsus uodegos galiukas

Chausie

KILMĖ JAV, 1990–2000 m.
VEISLIŲ REGISTRAS TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 5,5–10 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA Kas savaitę
SPALVOS IR RAŠTAI Juoda vienspalvė arba taškuotai
rainas raštas rudame ar pilkšvame fone

Liauna ir mikli bei veržli katė, kuriai reikia šeimininko, galinčio skirti jai daug dėmesio.

Nors laukinės nendrinės katės galėjo ir veikiausiai anksčiau natūraliai poravosi su naminėmis katėmis, *Chausie* išvestos iš hibridų, sukurtų apie 1990 m. Iš pradžių nendrinės katės kryžmintos su įvairiomis katėmis, tačiau dabar, siekiant išlaikyti nuoseklią *Chausie* kūno formą ir kailio marginį, veisimui naudojamos tik Abisinijos katės (žr. 132–133 p.) ir tam tikros naminės

trumpaplaukės. Kaip ir kitos hibridinės katės, *Chausie* pasižymi aktyvumu ir aistra žvalgyti aplinką. Sumani ir nepasotinamai smalsi ji iškart prisistatys, išgirdusi atidarant spintelių dureles, kad šmurkštelėtų į jų vidų. Šiai katei reikia patyrusio šeimininko, galinčio daug laiko praleisti namuose ir palaikyti jai draugiją.

VEISLĖS PAVADINIMAS KILO IŠ
LOTYNIŠKO NENDRINĖS KATĖS
PAVADINIMO *FELIS CHAUS*.

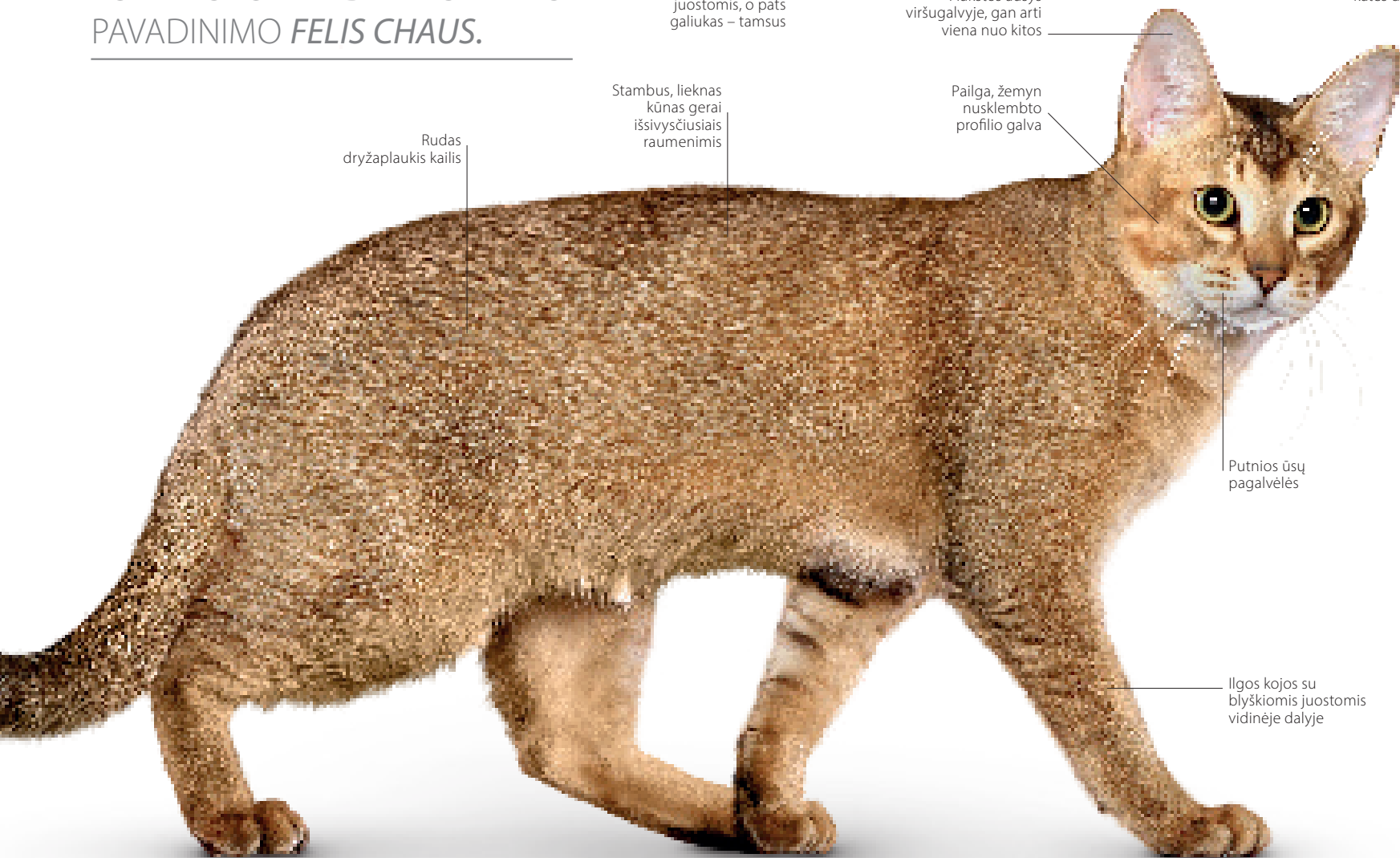

Ausų galiukai apvalaini
Akys siaurėja link išorinio ausies krašto
Ilgai, iškilūs skruostikauliai

Galinė uodegos dalis žieduota rainomis juostomis, o pats galiukas – tamsus

Aukštos ausys viršugalvyje, gan arti viena nuo kitos

Apvalios letenėlės smulkios, palyginti su katės dydžiu

Rudas dryžaplaukis kailis

Stambus, lieknas kūnas gerai išsivysčiusiais raumenimis

Pailga, žemyn nusklembto profilio galva

Putnios ūsų pagalvėlės

Ilgos kojos su blyškiomis juostomis vidinėje dalyje

Norvegų miškinė katė

KILMĖ Norvegija, 1950–1960 m.
VEISLIŲ REGISTRAI CFA, FIFé, GCCF, TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 3–9 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA 2–3 kartus per savaitę
SPALVOS IR RAŠTAI Dauguma vienspalvių variantų, įvairūs atspalviai ir raštai

Ši švelni katė savo geru elgesiu ir polinkiu tupėti namuose neatitinka stambaus stoto įvaizdžio.

Kates Skandinavijoje žinojo nuo vikingų laikų; jos laikytos sodybose, kaimuose ir laivuose, kur naikindavo kenkėjus. Norvegų miškinė katė veislė galutinai sukurta tik apie 1970 m., tačiau savybėmis ji labai panaši į kates, šimtmečius gyvenančias Norvegijos ūkiuose. Šios puslaukinės katės veisėsi be žmogaus kišimosi ir pačios pasirūpindavo ėdesio. Jos tapo atsparios, sumanios ir drąsios – tik geriausiai prisitaikiusios išgyvendavo atšiaurioje aplinkoje. Šios katės minimos norvegų legendose

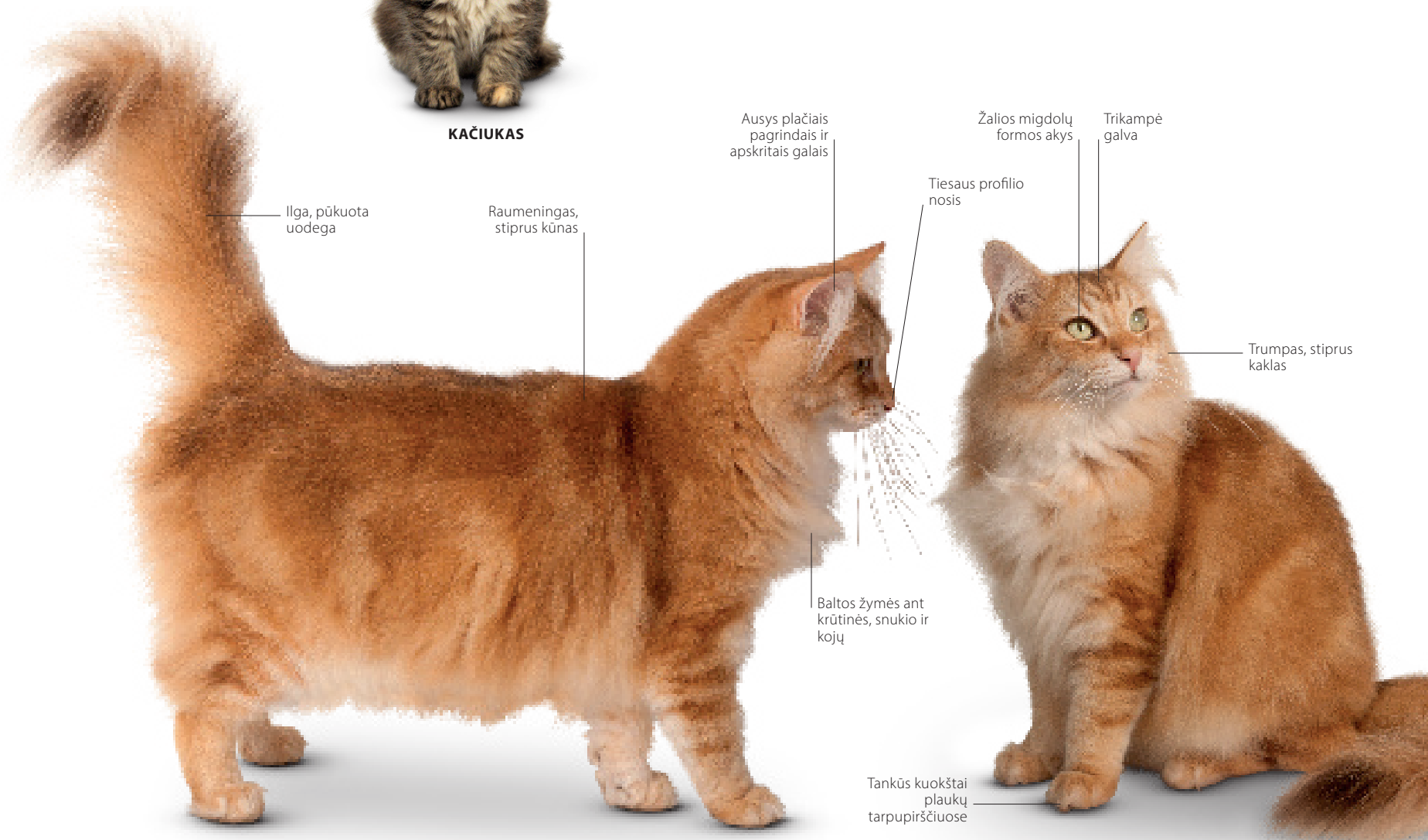
(žr. langelį dešinėje), o šiandien jos oficialiai pripažintos Norvegijos nacionalinėmis katėmis. Veislei tebėra būdingas stambus, tvirtas sudėjimas, o visišką fizinę brandą jos pasiekia maždaug per penkerius metus. Dvigubas kailis (natūrali apsauga nuo žiemos šaurės žiemą) šaltuoju metų laiku sustorėja, nes sutankėja poplaukis. Keista, bet tai nereiškia, kad žiemą kailį reikės prižiūrėti daugiau, o štai pavasarį katė gali stipriai šertis. Nepaisant laukinės kilmės, šios katės labai meilios ir mėgsta pramogas.

KAČIUKAS

MIŠKŲ DUKRA

Norvegų liaudies pasakose ir legendose pasakojimai apie stambias ilgakailias kates sklindo ne vieną šimtmetį. Senovėje manyta, kad ši stambi, galingo stoto miškinė katė (kaip matoma nuotraukoje apačioje, Norvegijoje vadinama *Skogkatt*, iš tiesų yra katės ir šuns mišrūnė. Nepaisant ilgos istorijos, XX a. pabaigoje miškinės katės nugrimzdo į užmarštį, kol apie 1970 m. pradėtu projektu pavyko atgaivinti susidomėjimą šia veisle.

Minuet

KILMĖ JAV, 1990–2000 m.
VEISLIŲ REGISTRAI TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 3–7,5 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA Kasdien
SPALVOS IR RAŠTAI Visos spalvos, atspalviai ir raštai, įskaitant akromelanistinį marginį

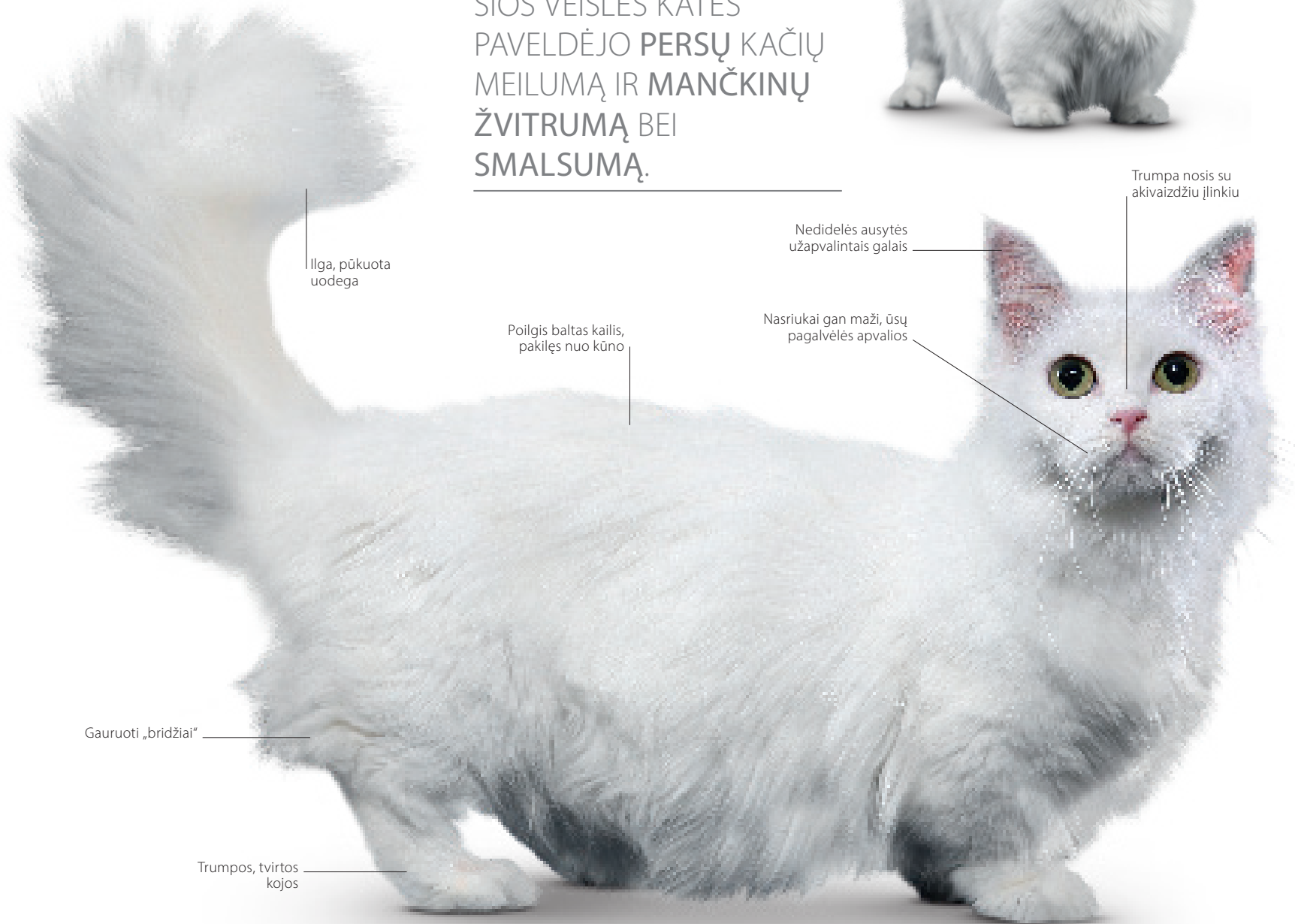
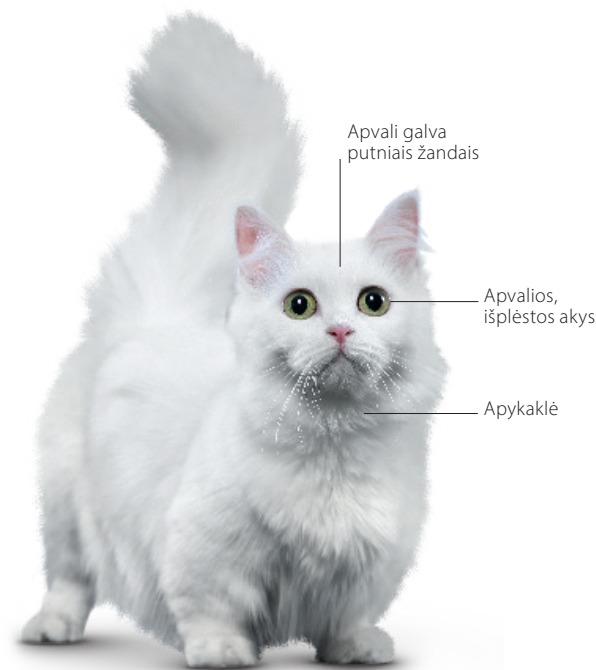

Ši labai žemo ūgio apvalaina katė turi prašmatnų kailį ir pasižymi švelniu, labai prierašiu būdu, todėl puikiai tinka gyventi šeimoje.

Ši kresna, žemaūgė (anksčiau dėl mažumo vadinta napoleone) – tai hibridinė veislė, specialiai sukurta siekiant gauti katę su labai trumpomis mančkinų (žr. 233 p.) kojytėmis ir ištaigiu persų kačių (žr. 186–205 p.) kailiu, įskaitant varietetus su akromelanistiniu marginiu. Taip pat yra trumpaplaukis *Minuet*

varietetas. Šios veislės katės, nepaisant striuko stoto, labai aktyvios ir turi tvirtą charakterį. Dėl persų kačių genų poveikio šios katės mėgaujasi ir galimybe patupėti šeimnininko glėbyje, bet mėgsta ir sukelti sambrūzdį, nors iš esmės nėra labai reiklios.

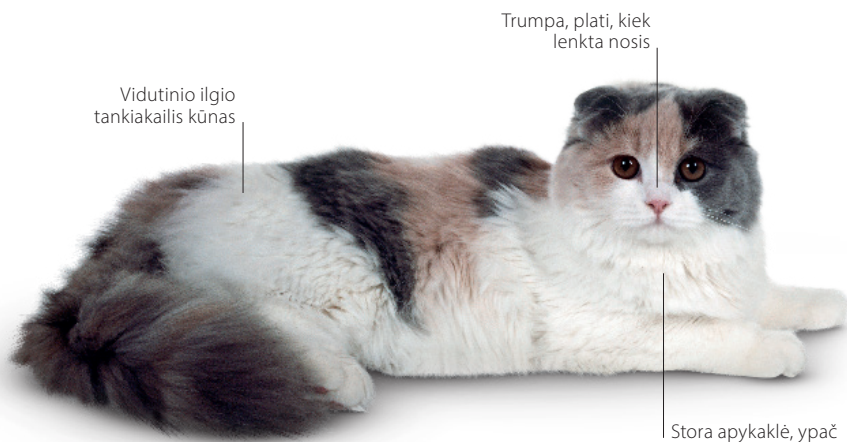
ŠIOS VEISLĖS KATĖS
 PAVELDĖJO PERSŲ KAČIŲ
 MEILUMĄ IR MANČKINŲ
 ŽVITRUMĄ BEI
 SMALSUMĄ.

Škotų nulėpausė

KILMĖ JAV / JK, 1960–1970 m.
VEISLIŲ REGISTRAI CFA, TICA
KŪNO MASĖS RIBOS 2,5–6 kg

KAILIO PRIEŽIŪRA 2–3 kartus per savaitę
SPALVOS IR RAŠTAI Dauguma vienspalvių variantų; dauguma
rainų, vėžlio kiauto ir akromelanistinių marginių

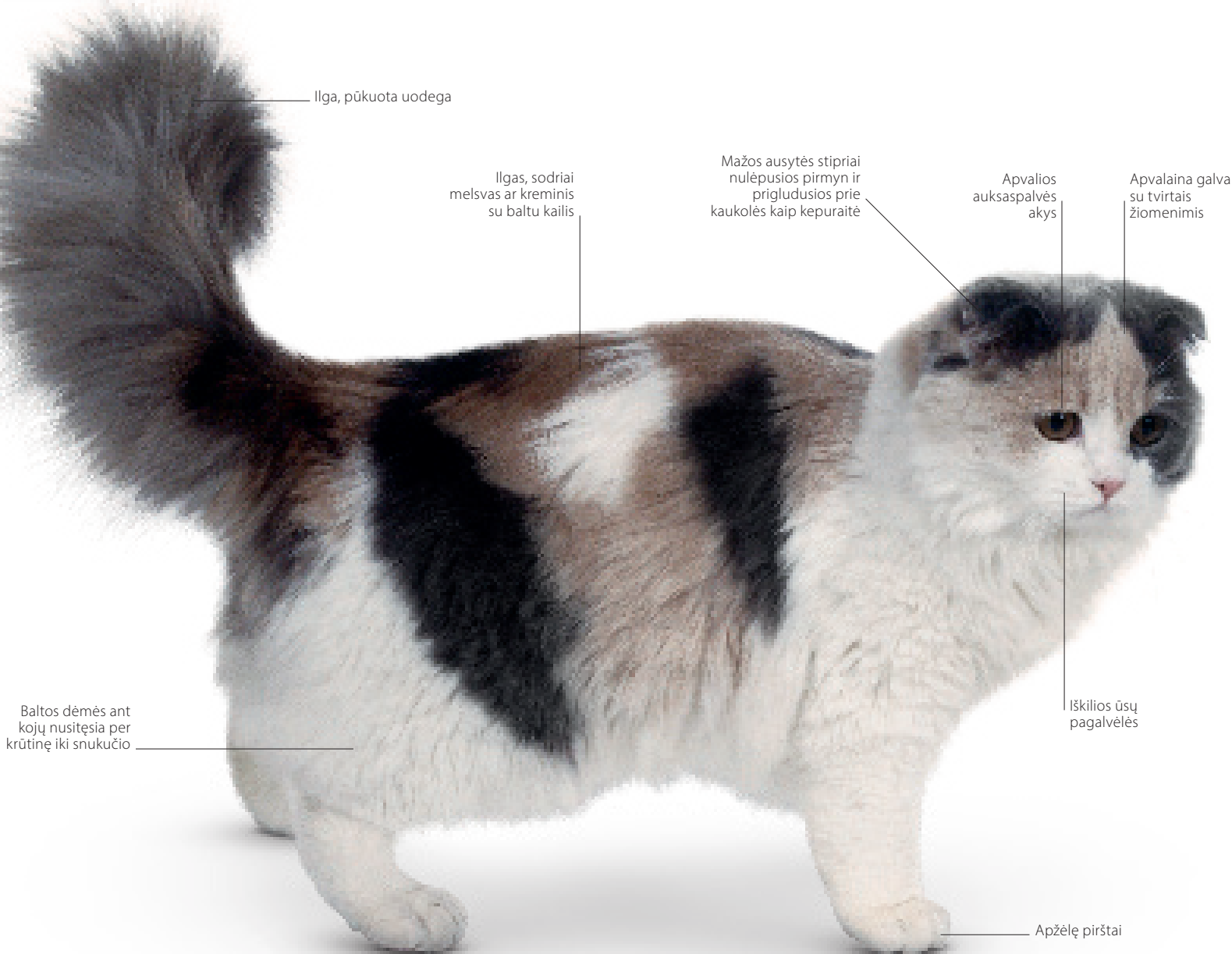
Vidutinio ilgio
tankiakailis kūnas

Trumpa, plati, kiek
lenkta nosis

Stora apykaklė, ypač
išvaizdi užaugus
žeminiam kailiui

Ši žavi, sociali katė su įspūdingu pelėdos išraiškos snukučiu tiesiog „tirpsta“ gavusi dėmesio.

Dėl genų mutacijos stipriai nulėpusių ausų, būdingų šiai retai veislei ir jų trumpakailėms giminitėms (žr. 156–157 p.), neturi jokia kita katė. Iš nulėpausės Škotijos ūkyje gimusios katės kilusios nulėpausių veislės nepripažįsta dauguma JK kačių registru – taip yra dėl galimų genetinių sveikatos sutrikimų, nors JAV pripažinimo procesas vyksta sėkmingiau. Įvairių spalvų škotų nulėpausių kailis paveldėtas iš įvairių mišrinimų su kitomis veislėmis ir nekilmingomis naminėmis katėmis, atrinktomis veislei vystyti. Katę puošia ne tik tankus įvairaus ilgio kailis, bet ir stora, į karčius panaši apykaklė bei didžiulė pūkuota uodega.

Ilgą, pūkuotą uodegą

Ilgas, sodriai
melsvas ar kreminis
su baltu kailis

Mažos ausytės stipriai
nulėpusios pirmyn ir
prigludusios prie
kaukolės kaip kepuraitė

Apvalios
auksaspalvės
akys

Apvalina galva
su tvirtais
žiomenimis

Baltos dėmės ant
kojų nusitęsia per
krūtinę iki snukučio

Iškilius ūsų
pagalvėlės

Apžėlę pirštai

Menas suprasti kates

Naminės bei sulaukėjusios katės gali socializuotis – sugyventi drauge, bet medžioja jos vienos, kaip ir jų protėviai. Šie gyvūnai išvystė subtilią ir sudėtingą elgsenos bei bendravimo metodiką, bet jų siunčiami signalai neretai išmuša jų žmones iš vėžių. Visgi tam tikrus kačių bendravimo signalus galima išmokti tinkamai interpretuoti.

MIMIKA IR KŪNO KALBA

Katės duos jums ženklus ausimis, uodega, ūsais ir akimis. Ausys ir ūsai dažniausiai veikia kartu. Paprastai, kai kačių ausys stačios ir nukreiptos pirmyn, o ūsai styro į priekį arba šonus, tai rodo, kad katė budri ir susidomėjusi. Jeigu ji nusuka ausis atgal ir priglaudžia prie galvos, o ūsai nukrypsta pirmyn, katė jaučia agresiją. Jei ausys nusuktos į šonus, o ūsai prispausti prie žandų, vadinasi, katė išsigandusi.

Katės nemėgsta akių kontakto, todėl katė dažniausiai įsitaisys kambaryje prie to, kuris nekreipia į ją dėmesio: tai reikia suprasti kaip draugiškumo išraišką. Kai katė pripras prie kambaryje esančių žmonių, akių kontaktas ją baugins mažiau. Išplėsti vyzdžiai gali rodyti susidomėjimą ir susijaudinimą arba baimę ir agresiją, tad šį signalą galima suprasti stebint kitus katės siunčiamus ženklus.

KŪNO POZA

Savo kūno povyza katė jums gali pasakyti vieną iš dviejų dalykų: „nešdinkis“ arba „priek“. Jei

katė atsigulė, tupi atsipalaidavusi arba prieina, vadinasi, ji neprieštarauja pabendrauti. Gulinti ant nugaros pilvu aukštyn katė nėra nuolankiai paklusni, kaip būtų šuo. Tai dažniausiai yra kovos padėtis, leidžianti katei panaudoti visus nagus ir dantis. Jei aukštiekninka gulinti katė ritinėjasi nuo šono ant šono, galite tikėtis, kad ji mielai pažaistų, bet net ir tada venkite pernelyg intensyviai liesti jos pilvuką, nes galite paragauti nagų ar dantų. Dar vienas žaismingai nusiteikusių katės požymis – pasturgalio „vizginimas“, užpakalinėmis kojomis išsispindus į grindis. Jeigu katė šliaužia pilvu, dairydamosi į šalis arba uodega apvijusi kūną – ji laukia galimybės sprukti, pašokti arba pulti.

Įspėjamoji poza

Jeigu katė atsistoja pakėlus pasturgalį arba išrietusi nugarą, ji jaučia pavojų ir įspėja, kad puls. Atakai pasiruošusi katė taip pat gali pašiaušti plaukus.

UOSLĖ IR LYTĖJIMAS

Kačių uoslė ypač jautri; savo šlapimu ir specialių liaukų

išskiriamais kvapais jos žymi teritoriją ir palieka žinutes

kitoms katėms. Jos trinasi galva vietose, kur jaučiasi saugios bei atsipalaidavusios, ir purškia šlapimą

ten, kur junta pavojų. Nekastruoti katinai šlapimu įspėja kitas kates apie savo buvimą, gąsdina galimus konkurentus ir informuoja apie pasiruošimą poruotis. Jeigu šlapimu žymi kastruotas katinas, jis greičiausiai sunerimęs, todėl reikėtų išsiaiškinti, kas jį jaudina. Katės, trindamosi į daiktus, žmones ar kitas kates,

Grėsmingas akių kontaktas

Katės akimis įsispitrija bauginamos, kai stengiasi išvengti kovos. Spoksojimas suprantamas kaip grasinimas, tad dvi katės iš pradžių stengiasi viena kitą nugalėti žvilgsniais, „ėsdamosi“ akimis tol, kol viena nūsuka arba nusliūkina šalin.

UODEGOS SIGNALAI

Akivaizdžiausius katės siunčiamus signalus galite matyti. Nors augintinė kalbės su jumis visu kūnu, tačiau išraiškiausiai jos emocijų būseną perteikia uodega. Pažvelgę į katę, pagal uodegos

padėtį ir judesius galite aiškiausiai pamatyti, kaip gyvūnas jaučiasi. Pamėginkite įsidėmėti šias uodegos pozas ir jų reikšmę. Turėkite omenyje, kad katės nuotaika gali pasikeisti akimirksniu. Suprasti

uodega siunčiamus signalus pravartu, nes elgsenos sutrikimų paprastai atsiranda dėl prastos komunikacijos.

Nervingas, lėtas vizginimas

Katė sako, kad ji gerokai sutrikusi

Dunksėjimas į grindis

Nevilties arba įspėjimo ženklas

Išriesta lanku arba švytuojanti ties grindimis

Tokia uodegos forma ir veiksmas katė praneša, kad ji nusiteikusi agresyviai

Intensyvūs judesiai į šalis, lyg botago kirčiai

Nesiartinti – katė nepatenkinta ir priartėjus gali reaguoti agresyviai

Kailis pašiauštas, plaukai stovi

Tokia povyza rodo, kad katė labai nerami ir jaučia grėsmę

Užriesta virš nugaros

Įspėjamasis signalas, kad katė pasirengusi pulti

Pabrukta tarp kojų

Ši padėtis reiškia nuolankų pasidavimą

Gulsčia arba kiek nuleista žemyn

Viskas gerai – katė jaučiasi rami ir atsipalaidavusi

Stačia, kartais užriestu galiuku

Katė nusiteikusi draugiškai ir susidomėjusi galimybe pabendrauti su jumis

Statmena ir virpanti

Katė tiesiog dreba iš džiaugsmo ir malonaus jaudulio

taip pat skleidžia kvapus, gaminamus ant skruostų, letenų ir uodegos esančių liaukų. Šiais kvapais murklės žymi teritoriją ir gali užmegzti socialinius ryšius. Kartu gyvenančios katės trinasi šonais arba galvomis, sukurdamos grupės kvapą, pagal kurį gali aptikti įsibrovėlius. Jūsų augintinė taip pat apsitrins su visais šeimos nariais, kad jus visus pažymėtų kaip priklausančius „klanui“. Susitikusios katės apsiuosto nosis į nosį; nepažįstamų kačių bendravimas tuo baigiasi, o draugiškai viena kitos atžvilgiu nusiteikusios katės

KVIETIMAS ŽAISTI

Katė gali raičiotis dėl įvairių priežasčių ir nebūtinai todėl, kad nori, jog paglostytumėte pilvuką. Šis kačiukas rodo, kad nori žaisti, – jeigu duosite jam žaisliuką, jis iškart suleis į jį dantis ir nagus.

toliau pasitrina galvomis arba aplaižo viena kitai snukį ar ausis. Dar vienas būdas kvapui palikti – draskymas. Be to, taip paliekamas ir matomas signalas apie katės buvimą.

KATĖS SKLEIDŽIAMĖ GARSAI

Laukinės katės – tai atsiskyrėliški plėšrūs gyvūnai, patruliuojantys teritorijoje, kurią laiko sava. Dauguma kačių komunikacijos priemonių bus skirta įsibrovėliams įspėti. Išmokę išsifruoti jų skleidžiamus garsus galėsite suprasti, ką jums bando pasakyti.

Pagrindiniai kačių skleidžiami garsai yra šnypštimas, urzgimas, kniaukimas ir murkimas. Šnypšdama ir urgzdama katė (dažnai tuo pat metu iššiepdamo dantis arba parodydama nagus) įspėja įsibrovėlius į jos teritoriją arba pernelyg priartėjusius žmones. Kniaukimu suaugusios katės tarpusavyje bendrauja retai, šiuo garsu kačiukai paprastai bendrauja su savo mama. Namuose kniaukdama katė praneša apie savo buvimą. Trumpais, aukšto tono inkštima ir cyptelėjimus primenančiais garsais katė parodo susijaudinimą arba prašymą, o tarsi pro sukąstus dantis išspaustais žemo tono garsais – nepasitenkinimą arba reikalavimą. Intensyvūs,

Kačių kalba

Kalbėkite katiškai, ne žmoniškai. Jeigu į reaguodami į nepriimtina elgesį ir sakdami „ne“ sušnypšite arba sukrenkšite, katė supras, kad ji kažką padarė ne taip. Tai daug veiksmingiau nei ją apšaukti.

dažnai kartojami garsai reiškia nerimą. Ilgi, tęstiniai riksmi ir spieгимas rodo, kad katei skauda arba ji kovoja. Besiporuojančios katės skleidžia ilgus dejuojančius garsus, vadinamus kačių aimanomis arba dejonėmis. Murkimas paprastai laikytinas pasitenkinimo išraiška, nors tarsi ramindamosi murkia ir skausmą kenčiančios arba sunerimusios katės.